

Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Pavao Posilović i šibensko-skradinski kraj u njegovo doba", Skradin – Visovac, 27.-28. listopada 2000., Šibenik – Zagreb, 2001. Na kraju časopisa sadržan je kraći prilog Roberta Holjevca *Husitizam – kratki povijesno-teološko-ekleziološki pregled s posebnim osvrtom na viđenje Ivana Stojkovića (293-296)*.

Ivan Matić

Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, sv. 32-33, Zagreb 1999.-2000., 520 str.

U izdanju Zavoda za hrvatsku povijest FF u Zagrebu tiskan je novi broj *Radova* za godine 1999. i 2000. Budući da se radi o dvobroju, u *Radovima* je tiskan veliki broj znanstvenih radova i prikaza s različitih područja povijesne znanosti. Svezak je podijeljen u nekoliko osnovnih cjelina naslovljenih: *Rasprave i članci (9-199)*, *Metodologija historije (203-220)*, *Okrugli stol o Stjepanu Radiću (223-320)*, *"Triplex Confinium" (323-419)*, *O povijesti Bosne i Hercegovine (423-457)*, *Diskusija (461-472)*, *U povodu izlaska zbornika Mirjane Gross, Zagreb, 1999. (475-487)*, *Bibliografija (491-498)*, te Recenzije i prikazi knjiga, časopisa i zbornika (501-519).

Unutar prve cjeline, *Rasprave i članci*, objelodanjeno je deset radova. U prvom radu *Položaj žena kod Huna prema izvješću člana bizantskog poslanstva (god. 448/449.)* Vesna Lalošević proučava položaj žene u Huna na temelju bizantskih izvora iz 5. stoljeća. Mladen Tomorad u radu *Priskove vijesti o Maksiminovoj diplomatskoj misiji 448.(449.) na Atilin dvor govori o Hunima u Panonskoj nizini, posebice u vrijeme Atila, a najveći dio rada posvećuje tumačenju Priska Govornika o misiji bizantskog diplomata Maksimina na Atilinu dvoru sredinom 5. stoljeća*. Hrvoje Gračanin u radu *Zapadnorimsko poslanstvo na Atilin dvor godine 449. razmatra tijek diplomatskog susreta istočnorimskog i zapadnorimskog poslanstva prilikom boravka na Atilinu dvoru, a za što podatke donosi Prisk iz Panija*. U radu *Hrvati u mletačkim strukovnim udrugama* Lovorka Čoralić na temelju izvorne građe iz Mletačkoga državnog arhiva razmatra udio iseljenih Hrvata u mletačkim obrtničkim i trgovačkim udrugama. Petar Korunić u članku *Osnovice građanskog društva u Hrvatskoj za revolucije 1848-49. godine* raspravlja o temeljnim vrijednostima građanskog društva u Hrvatskoj – poput građanske slobode, liberalnih i demokratskih načela, višestranačkog sustava itd. U članku *Elementi kozmopolitizma u Puli između 1850. i 1918. godine* Igor Duda govori o čimbenicima koji su Pulu u navedenom razdoblju činili kozmopolitskim gradom (razni narodi, jezici, kulture, stranci, putnici). Mato Artuković u radu *Pregled srpske izdavačke djelatnosti u Hrvatskoj (1883.-1903.)* donosi iscrpna pregled srpske izdavačke djelatnosti (novine, književna djela, kalendari i sl.) u Hrvatskoj za režima Khuena Hedervarija. Alber Bing u članku *O američkom utjecaju u Hrvatskoj* na temelju zagrebačkoga dnevnog tiska govori o američkom utjecaju na različite segmente društvenog života u Hrvatskoj od 1929. do 1933. godine. U članku *O problemu nacionalnog sastava žandarmerije nakon sporazuma Cvetković-Maček* autor Nikica Barić na temelju izvorne građe iz Hrvatskoga državnog arhiva razmatra težnju hrvatskih političara da promijene nacionalni sastav žandarmerije u Hrvatskoj sukladno sporazumu iz 1939. Hrvoje Petrić u tekstu *Imena u Drnju od 1918-1977. godine*, koristeći se kvanitativnom analizom, razmatra osobna imena u naselju Drnje s ciljem utvrđivanja nacionalnih i modernizatorskih utjecaja na njihovo davanje.

U sekciji *Metodologija* tiskan je rad *Povijesna spoznaja i metodologija povijest u postmoderni* autorice Zdenke Janeković-Römer u kojemu se razmatra modernistička paradigma povijesti, epistemološke značajke i problemi povijesti te se predlažu nove metodološke smjernice povijesne znanosti.

U okviru sekcije *Okrugli stol o Stjepanu Radiću* objavljeno je jedanaest radova prezentiranih u Zagrebu 14. lipnja 1999. U radu *Pogledi Stjepana Radića na međunarodni položaj Hrvatske i međuna-*

rodne odnose prije Prvoga svjetskog rata Branka Boban govori o Radićevim stavovima o naciji i međunacionalnim odnosima, o položaju Hrvata u Austro-Ugarskoj te o njihovim odnosima s Mađarima, Južnim Slavenima i drugim slavenskim narodima. U radu *Politički sustav "Podunavskog saveza država i naroda"*. *Srednjoeuropska ideja Stjepana Radića* Tihomir Cipek analizira Radićevu koncepciju podunavskog saveza država i naroda utvrđujući da se taj sustav temelji na liberalno-demokratskim vrijednostima te naglasivši da u odnosu između država članica tog saveza prevladavaju konfederativna načela. Mira Kolar-Dimitrijević u radu *Stjepan Radić i gospodarstvo* razmatra Radićev stav prema gospodarskoj problematici u razdoblju od 1908. do 1926. Zlatko Matijević u članku *Hrvatska pučka stranka i Stjepan Radić (1919.-1928.)* na temelju izvora i literature razmatra odnos između vodstva Hrvatske pučke stranke te Stjepana Radića i njegove Hrvatske republikanske seljačke stranke u Kraljevini SHS. Hrvoje Matković u radu *Stjepan Radić i Hrvatski blok* govori o odnosu toga uglednog političara i političkog saveza hrvatskih stranaka u razdoblju 1921. do 1923. dok u članku *Politički odnosi Josipa Franka i frankovaca prema radićevskoj ideologiji* Stjepan Matković uspoređuje političke i ideološke poglede Stjepana Radića i Josipa Franka. Franko Mirošević u prilogu *Stjepan Radić i HRSS/HSS/ u Dalmaciji od 1918. do 1929. godine* razmatra politički razvoj te stranke u južnoj Dalmaciji u navedenom razdoblju. U članku *Seljačka sloga i uključivanje žena u seljački pokret (1925.-1929.)* Suzana Leček govori o težnji Seljačke sloge kao kulturnoprosvietne organizacije HSS-a da u svoj rad uključi i žene. Hodimir Sirotković u radu *Radićev ustav neutralne seljačke Republike Hrvatske iz 1921. godine* razmatra nacrt Radićeva Ustava seljačke Republike Hrvatske te donosi shematski prikaz njegova sadržaja. Tonči Šitin u prilogu *Prodor i pobjeda HSS-a u Dalmaciji (1923.-1928.)* govori o velikoj popularnosti HSS-a u Dalmaciji uoči i nakon skupštinskih izbora 1923. godine te ističe da je pučanstvo u Dalmaciji svesrdno prihvatilo političke ideje Stjepana Radića.

Unutar sekcije "*Triplex Confinium*" objavljeni su radovi deset autora. Mirela Slukan-Altić u prilogu *Karte kao izvor za ekohistorijska istraživanja tromeđe. Uvod u istraživanje kartografskih izvora Triplex Confiniuma* piše o zemljopisnim kartama kao važnom povijesnom izvoru za istraživanje tromeđe između Osmanlijskog i Habsburškog carstva te Mletačke Republike. Drago Rokсандić u radu *Dinara kao ekohistorijski problem – ranonovovjekovni kartografski aspekti. Dinara: problemi pristupa povijesti planine* govori o Dinari u ranonovovjekovnoj literaturi i na kartama 16. i 17. stoljeća te o Dinari nakon Karlovačkog mira i u narativnim izvorima 18. i 19. stoljeća. U prilogu *O problemima kartografske identifikacije obavijesti iz osmanskih popisa basanskih krajišta* Nenad Močanin upozorava na vrijednost osmanlijskih putopisa i poreznih spisa za kartografsku identifikaciju. U članku *Toponimija i percepcija u prostoru Triplex Confiniuma: Morlaktija Borna Fürst-Bjeliš* analizira razvitak percepcije prostora Triplex Confiniuma kao i evoluciju prostornog koncepta i toponimije Morlaktije. U prilogu *Karte kao izvori za proučavanje senjskih uskoka* Anna Maria Grünfelder upućuje na korisnost zemljopisnih karata kao povijesnog izvora za istraživanje problematike senjskih uskoka. Ivan Jurišić u prilogu *Ekohistorija fortifikacijskih ambijenata u Karlovačkom generalatu početkom 18. stoljeća* na temelju devetnaest crteža tlocrta utvrda i literature nastoji upozoriti na osnovne značajke ekohistorije fortifikacijskih ambijenata Karlovačkoga generalata. U članku *Odnos narativnih i kartografskih izvora prema ekohistoriji Triplex Confiniuma* Željko Holjevac na temelju jednoga kartografskog i jednoga narativnog izvora iz 18. stoljeća nastoji identificirati i usporediti prostorne karakteristike važne za povijest Karlovačkoga generalata. Nataša Štefanec u prilogu *Kartografske obavijesti o gradovima na širem prostoru Triplex Confiniuma (1550.-1700.)* na temelju analize zemljopisnih karata nastoji upozoriti na važnost urbanih središta na prostoru Triplex Confiniuma u navedenom razdoblju. Sanja Lazanin u radu *Kartografski i narativni izvori za Karlovački generalat u prvoj polovici*

18. stoljeća usporedbom tih dviju vrsta izvora govori o prostoru, orijentaciji, reljefu i komunikacijama na tom području Vojne krajine. Dubravka Mlinarić u prilogu *Novovjekovne kartografske interpretacije prostora tromeđe na temelju izvora iz Zbirke Novak* analizira neke probleme povijesne geografije i kartografije na području Triplex Confiniuma na temelju kartografske zbirke Drage Novaka.

U sekciji *O povijesti Bosne i Hercegovine*, tiskanoj u povodu III. izdanja *Povijesti Bosne i Hercegovine* (Sarajevo 1998.), objavljeni su radovi četvorice autora. Franjo Šanjek u članku *'Krstjani' crkve bosanske* donosi kratak povijesni pregled Crkve bosansko-humskih krstjana od 12. stoljeća do kraja 15. stoljeća. U članku *Za novu sintezu bosanskog srednjovjekovlja* Dubravko Lovrenović upozorava na potrebu pisanja nove sinteze bosanske srednjovjekovne povijesti u koju bi trebali biti uključeni najcjenjeniji znanstvenici iz raznih sredina koji se bave raznim područjima. Pejo Čošković u prilogu *Pogledi o povijesti Bosne i crkvi bosanskoj* donosi kratak pregled najvažnijih djela o srednjovjekovnoj bosanskoj povijesti i bosansko-humskim krstjanima te upućuje na potrebu sastavljanja nove sinteze u skladu sa suvremenim metodološkim pristupom. U radu *Povijest Bosne između znanstvene spoznaje i političke manipulacije* isti autor kritički se osvrće na treće izdanje *Povijesti Bosne i Hercegovine*, govori o političkim i ideološkim utjecajima u pisanju historiografskih djela te ističe potrebu tiskanja nove sinteze bosanske povijesti.

U sekciji *Izlaganja* objavljeni su radovi dvojice autora, Geralda Stourzha naslovljen *Obrazloženje i ugrožavanje ljudskih prava u europskoj povijesti* i Marija Streche *Snovi, iluzije, negacija, bijes i mržnja*. U sekciji *Diskusija* objavljena je diskusija Petra Korunića pod naslovom *Odsjek za povijest i Hrvatski studiji: kriza povijesne struke se nastavlja* u kojoj autor nastavlja višegodišnju polemiku pojedinih profesora s Odsjeka za povijest FF i predavača Studia Croatica. U sekciji naslovljenoj *U povodu izlaska Zbornika Mirjane Gross* Tomislav Raukar, Nikša Stančić, Zdenka Janeković-Römer i Mario Strecha govore o važnosti toga zbornika za hrvatsku historiografiju, kao i o nemjerljivom doprinosu Mirjane Gross hrvatskoj historiografiji modernog doba. Konačno, u posljednoj sekciji *Bibliografija* Vijoleta Herman donosi *Bibliografiju radova o Prvom svjetskom ratu objavljenim u historijskim časopisima u razdoblju 1945-1998. god.*

Ovdje ukratko prikazani dvobroj Radova Zavoda za hrvatsku povijest FF-a pokazuje usmjerenost uredništva na podjednaku zastupljenost historiografskih tema od ranoga srednjeg vijeka do suvremene povijesti. Usto su u Radovima jednako zastupljeni članci iz tradicionalne gospodarske, političke i društvene povijesti kao i članci autora sklonih suvremenim historiografskim kretanjima (ekohistorija, povijest obitelji itd.). Valja na koncu napomenuti da u ovom broju radova nisu objavljeni samo znanstveni prilozi već su prezentirani i rezultati rada na pojedinim projektima, polemike i diskusije unutar historiografske struke što Radovima daje određenu životnost, aktualnost i zanimljivost pri čitanju.

Meri Kunčić

Croatia christiana periodica. Časopis instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, god. 25, br. 47 (324 str.)-48 (192 str.), Zagreb 2001.

U skladu s ustaljenim ritmom tiskanja Institut za crkvenu povijest izdao je 2001. godine dva nova broja časopisa *Croatia christiana periodica*. Kao i u svim dosadašnjim brojevima, osnovna problematika je povijesnog karaktera s težištem na crkvenoj povijesti Hrvatske.

U prvom radu broja 47. naslovljenom *Sukobi u Bizantskom Carstvu oko pitanja unije prije pada Konstantinopola* Boris Nikšić razmatra pitanje treba li Bizant prihvatiti uniju s Katoličkom crkvom